

Олійник В. С., к.с.г.н., доцент, Романів А. С., к.геогр.н., доцент, Довганич Г. І., ст. V курсу (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені акад. С.Дем'янчука, м. Рівне)

СТАН ГАЛУЗІ ВІВЧАРСТВА В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вівчарство є традиційною галуззю сільськогосподарського виробництва Закарпаття, перспективи розвитку якої визначаються історичними, ґрунтово-кліматичними та соціально-економічними умовами господарства регіону. Вівчарство – галузь тваринництва, від якої народне господарство одержує різноманітну сировину, а споживачі – дієтичну продукцію: ягнятину, молоко, сири і бринзу, а також вовну, овчину, смушки і шкірсировину, вироби з яких не мають аналогів за гігієнічними властивостями. Однак, через відсутність належної уваги, вівчарство зазнало руйнівного впливу і знаходиться у кризовому стані, який характеризується зниженням обсягів виробництва продукції, збитковістю. До того ж, занепад вівчарства призвів до спаду виробництва у суміжних галузях – текстильній та трикотажній промисловості.

Упродовж 1991-2013 років поголів'я овець на Закарпатті не мало односпрямованої зміни. До 2005 року воно скоротилося майже у 2,5 рази, але потім почалося незначне зростання, проте кількості поголів'я, яка була у 1991 році, досягнуто не було. Таким чином, на сучасному етапі поголів'я овець становить тільки 65 % від кількості 1991 року, а виробництво вовни – близько 30 %. Відбувся також перерозподіл в структурі галузі між сільськогосподарськими підприємствами, населенням та фермерськими господарствами. Якщо на початок 90-х років близько 73 % поголів'я овець та 80 % виробництва вовни було зосереджено у сільськогосподарських підприємствах, то на сучасному етапі ці показники скоротилися до 11 та 18 %. 78 % сільгоспідприємств утримують 300 і менше голів овець. Разом з тим, поголів'я овець у фермерських господарствах та господарствах населення постійно зростала. Це пояснюється і вивільненням пасовищ колишніх колгоспів та поступовим їх переходом у власність населення.

Найбільше овець у Рахівському, Тячівському, Хустському районах – понад 20000 голів овець у кожному (рис 1.). Це пов'язано із великою часткою сіножатей і пасовищ в структурі сільськогосподарських угідь даних районів. На кожному 100 га сіножатей і пасовищ тут припадає близько сотні овець. Середні показники поголів'я овець притаманні для Міжгірського, Іршавського, Виноградівського районів – понад 10000 голів у кожному.

Найменше поголів'я овець у Велико-Березнянському та Перечинському районах – менше 2000 у кожному. Однак, така ситуація є нетиповою для Закарпаття, зважаючи на високу частку пасовищ в структурі сільськогосподарських угідь даних адміністративних районів та наявність великих полонин – Великий Діл, Руна, Лютянська-Голиця та інші.

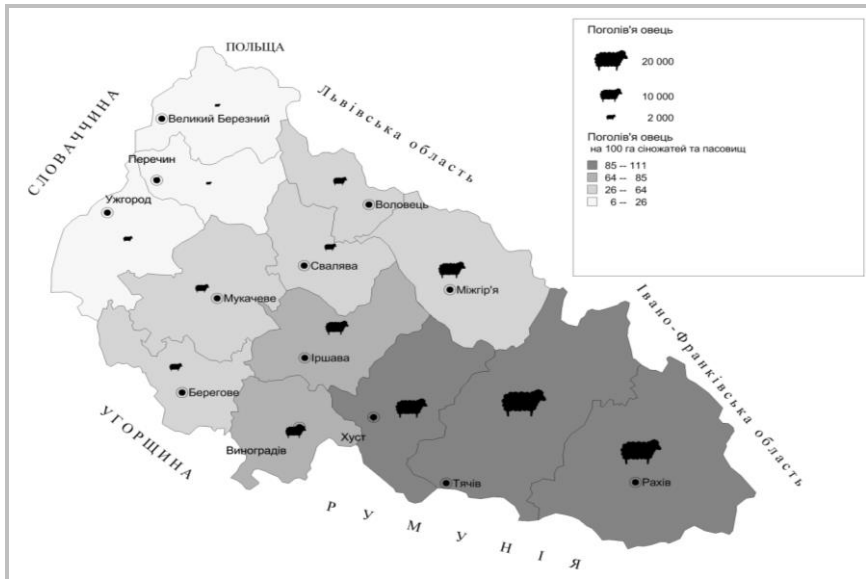

Рис. 1. Поголів'я овець у господарствах усіх категорій по районах

Падіння показників галузей легкої промисловості, що спеціалізуються на переробці продукції вівчарства, в порівнянні із скороченням поголів'я овець було значно вищим. Занепад виробництва, падіння попиту на шерсть, відсутність державного замовлення, зокрема на виготовлення шерстяних тканин для традиційної армійської форми, які були замінені на бавовняні, призвів до змін в структурі вівчарства. В господарствах населення вирощують як правило грубошерстих овець, з молока яких виготовляють сири. Цьому сприяє і поява сучасних сироварень, які переробляють овече молоко.

Основні райони в Закарпатській області по виробництву вовни територіально співпадають із районами, що мають найбільше поголів'я овець (рис. 2). Найбільшу кількість вовни постачає Тячівський, Рахівський і Міжгірський райони, де її виробництво перевищує 50 тонн в рік. Найвище виробництво вовни на одну особу (понад 700 кілограм у рік) у Міжгірському та Рахівському районах. Трохи менше – у Воловецькому і Тячівському (понад 500 кілограм у рік на одну особу). Аналізуючи динаміку виробництва вовни в регіонах Закарпаття, варто зазначити, що в рівнинних районах Закарпаття відбулося значне скорочення виробництва вовни за останні 20 років, в той час як в гірських районах виробництво вовни залишалося стабільно високим (рис. 2).

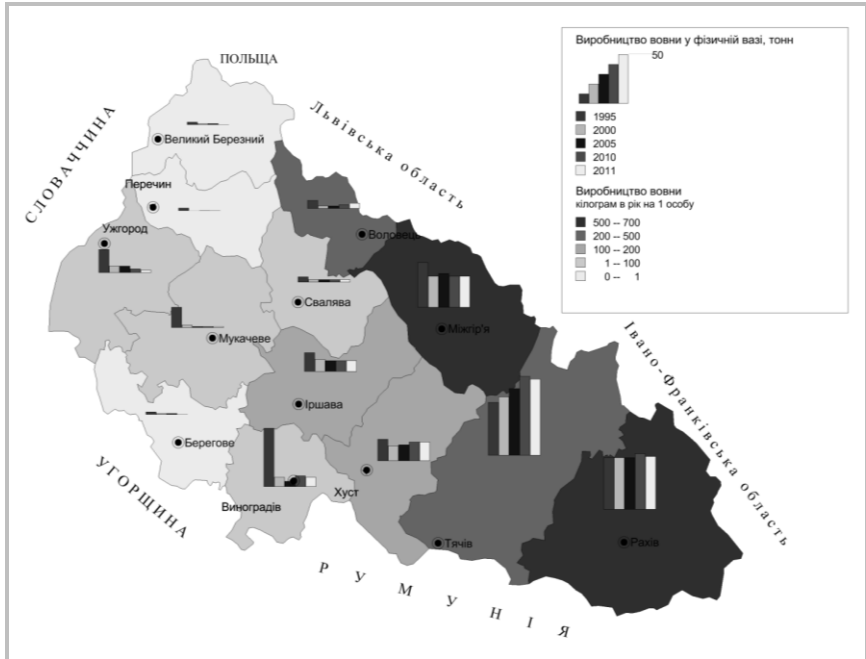

Рис. 2. Виробництво вовни у господарствах усіх категорій

Зниження виробництва продукції вівчарства на Закарпаття пов'язане із відсутністю державних програм стосовно регулювання діяльності підприємств сільського господарства та переробників вівчарської продукції, як наслідок – неповне використання генетичного потенціалу овець перспективних напрямів продуктивності, недостатнє селекційне, технологічне і технічне забезпечення галузі вівчарства, особливо на невеликих вівцефермах.

Однак, вівчарство має досить потужний виробничий потенціал: матеріальну базу, досвідчені кадри, можливість створення міцної кормової бази, що є передумовою відродження і подальшого розвитку галузі. Розвиток вівчарства в гірських районах Закарпаття є не тільки важливим напрямком подолання кризових ситуацій в АПК, але і можливість збереження багатівікової культури і традицій пастушого життя в Карпатах.